

Podsumowanie diagnozy WrOF



Fundusze Europejskie
dla Dolnego Śląska



Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską



**DOLNY
ŚLĄSK**

Spis treści

1. Podsumowanie diagnozy	3
2. Wyzwania rozwojowe WrOF.....	16

1. Podsumowanie diagnozy

Sfera społeczna

Liczba ludności Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WrOF) wg GUS na koniec 2023 r. wyniosła 1 070 725 osób. Od 2013 roku liczba mieszkańców zwiększyła się znacząco bo 12,4% (+117 834 osoby). WrOF charakteryzował się bardzo dużą skalą przemian urbanizacyjnych, w szczególności w najbliższym sąsiedztwie Wrocławia. Wzrost liczby mieszkańców niektórych gmin sąsiadujących z Wrocławiem w ostatniej dekadzie przekraczał 50% (Czernica, Siechnice, Długołęka, Miękinia). Wzrost liczby mieszkańców odnotowały wszystkie gminy z WrOF, poza miastem Oleśnica. Zauważalny wzrost liczby mieszkańców odnotował Wrocław, pomimo tego, iż właśnie mieszkańcy Wrocławia w największym stopniu migrowali na tereny podmiejskie. WrOF charakteryzował się dużą zdolnością do przyciągania nowych młodych mieszkańców. Tak duże zmiany urbanizacyjne oraz duży potencjał przyciągania nowych mieszkańców generują wyzwania dla samorządów, związane z koniecznością zapewnienia odpowiedniego dostępu do usług publicznych (m.in. oświaty i wychowania) oraz infrastruktury technicznej i zasobów (np. wody).

Prognozowana liczba mieszkańców WrOF w 2050 r. wynika z obecnej struktury wieku społeczeństwa, jak też dużej zdolności do przyciągania nowych mieszkańców (migracje). Obecną strukturę demograficzną WrOF charakteryzuje występowanie wyżu osób urodzonych w latach 70-80 XX wieku. W perspektywie 2050 r. osoby z tego wyżu przesuną się do kategorii wieku poprodukcyjnego. Oznacza to, że obecnie projektowane rozwiązania na rzecz polityki społecznej, dedykowane osobom starszym, wykorzystywane będą w dłuższej perspektywie czasu, służyć będą kolejnemu pokoleniu.

Prognozuje się, iż WrOF w 2050 r. zamieszkiwać będzie około 1,25 mln osób, czyli o ponad 200 tys. więcej niż w 2023 r. Oznacza to, że procesy urbanizacyjne we WrOF nadal charakteryzować będzie duża dynamika. Dotyczy to zarówno przestrzeni Wrocławia, jak też pozostałych gmin z WrOF. Wrocław posiada dużą zdolność przyciągania młodych mieszkańców, w szczególności do 30 roku życia. Z kolei do pozostałych gmin WrOF migrują osoby, które oczekują poprawy warunków mieszkaniowych, np. ze względu na powiększenie się rodziny.

Zarówno dane za okres od 2013 do 2023, jak też prognoza demograficzna, wskazują na stały rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym. Wysoki odsetek osób starszych w ludności ogółem utrzymywać się będzie we WrOF przez długi okres czasu. Generuje to wzrost potrzeb systemu pomocy społecznej oraz opieki zdrowotnej. W perspektywie 2050 r. udział osób powyżej. 65 r. życia we WrOF może wyraźnie wzrosnąć, co związane będzie ze starzeniem się osób z wyżu demograficznego.

Do głównych problemów społecznych diagnozowanych przez ośrodki pomocy społecznej we WrOF należy zaliczyć te związane z wiekiem oraz stanem zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, w szczególności osób młodych.

Przedstawiając sytuację społeczną, w tym demograficzną, nie można pominąć kwestii migracji zagranicznych. Napływ migrantów do Polski, generowany jest i będzie przez korzystną sytuacją gospodarczą w kraju i potrzeby rynku pracy. Polska przekształciła się z kraju o charakterze typowo emigracyjnym w państwo emigracyjno-imigracyjne, z rosnącym napływem cudzoziemców. Widoczne jest to bardzo wyraźnie we WrOF.

Wg danych GUS na koniec sierpnia 2024 r. pracę w Polsce wykonywało ponad milion cudzoziemców, co stanowiło 6,5% ogółu pracujących. W powiatach WrOF notowano jedne z najwyższych w skali kraju odsetków zatrudnienia obcokrajowców. W powiecie oławskim pracujący obcokrajowcy stanowili aż 16,1% ogółu pracujących, a we Wrocławiu 15,9% (dane GUS z grudnia 2023 r.). Wyzwaniem polityki migracyjnej będzie pogodzenie kwestii bezpieczeństwa oraz potrzeb rozwoju gospodarczego. Istotna będzie tu również integracja społeczna migrantów.

WrOF charakteryzuje coraz lepszy dostęp do szeregu usług publicznych kultury, sportu, rekreacji, niemniej dynamicznie rosnąca liczba mieszkańców stanowi istotne wyzwanie w kontekście zaspokojenia potrzeb mieszkańców. We WrOF realizowano liczne inwestycje poprawiające dostępność i jakość usług publicznych. Realizowane one były z różnego poziomu, tj. rządowego, jak też samorządowego (województwo, powiaty, gminy). Realizowane były one między innymi dzięki wsparciu ze środków Unii Europejskiej.

Pomimo widocznej poprawy, WrOF charakteryzuje się znaczącym zróżnicowaniem terytorialnym dostępności usług publicznych. Z reguły dostęp do usług publicznych jest najslabiej oceniany przez mieszkańców gmin wiejskich, a najlepiej przez mieszkańców Wrocławia. Duże znaczenie ma tu przede wszystkim dostępność do komunikacji publicznej, która to kształtuje dostęp do szeregu usług publicznych.

WrOF charakteryzuje bardzo dobry dostęp i oferta kształcenia na każdym poziomie. Wyniki egzaminów klas 8 i wyniki matur we WrOF należą do najwyższych w skali Dolnego Śląska. Potencjał oferty kształcenia wyższego zlokalizowany jest we Wrocławiu i stanowi istotny impuls do przyciągania nowych mieszkańców. Oferta kształcenia ponadpodstawowego rozwija się z myślą o lepszym powiązaniu z potrzebami rynku pracy. Stanowi to jednak istotne wyzwania, gdyż zmiany w gospodarce zachodzą bardzo dynamicznie. Oczekuje się przy tym wzrostu znaczenia edukacji ustawicznej. Problemem jest dostosowanie kształcenia do tempa zmian w gospodarce. Ponadto istnieją bariery systemowe oraz demograficzne, które wpływają na rozwój kształcenia we WrOF. W przypadku

kształcenia zawodowego są to m. in. trudności przyciągnięcia do systemu oświatowego nauczycieli praktycznej nauki zawodu. Coraz mocniej w edukacji odczuwalne są problemy wynikające ze starzenia się kadr (deficyty nauczycieli wybranych przedmiotów).

Zmiany urbanizacyjne we WrOF widoczne są zarówno w odniesieniu do liczby mieszkańców, jak też liczby mieszkań. W gminach WrOF, w 2023 roku było łącznie 534 780 mieszkań, o około 17,4% więcej w stosunku do 2018 roku. Dla porównania, w całym województwie dolnośląskim liczba mieszkań wzrosła o 10,6%. Budowa nowych zasobów mieszkaniowych przyczyniła się do wzrostu wskaźnika dostępności mieszkań. W okresie od 2018 do 2023 r. wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców zwiększył się z 425,5 do 499,5. W 2023 r. we Wrocławiu odnotowano 574,2 mieszkań na 1000 mieszkańców, co była najwyższą wartością na tle WrOF.

WrOF a w szczególności Wrocław, posiada znaczący potencjał przyciągania młodych mieszkańców. Obszary podmiejskie z kolei charakteryzuje duża dynamika urbanizacji. Te przestrzenie przyciągają osoby, które stać z różnych względów na przeprowadzkę poza miasto. Zjawiska te generują popyt na mieszkania. Prognozuje się, iż popyt na mieszkania we WrOF utrzymywać się będzie na wysokim poziomie również w przyszłości. Duża atrakcyjność zamieszkania we WrOF wpływa na wzrost cen mieszkań. W okresie od 2013 r. do 2023 r. wzrost cen mieszkań we WrOF oscylował w granicach 100%. Najwyższy wzrost cen mieszkań odnotowano w powiecie średzkim (123%) i oleśnickim (103%). Ceny mieszkań we Wrocławiu należały z kolei do najwyższych w skali kraju. Należy prognozować, iż Wrocław podtrzyma swoją atrakcyjność mieszkaniową, w szczególności dla osób młodych, migrantów, studentów. Z kolei pozostałe gminy WrOF nadal będą przestrzenią atrakcyjną dla rozwoju funkcji mieszkaniowej.

Powyżej opisane procesy wpływać będą na utrzymanie wysokiego popytu na mieszkania, w tym w formie najmu oraz na utrzymanie wysokich cen mieszkań. Wysokie ceny mieszkań ograniczać będą możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób o niższych dochodach.

W kreowaniu rozwoju społecznego WrOF coraz większe znaczenie będą mieć kwestie bezpieczeństwa. Potwierdzają to wyniki badań z mieszkańcami WrOF. Kwestie bezpieczeństwa publicznego znalazły się na pierwszym miejscu wśród pożądanых priorytetów rozwoju, wskazanych przez osoby uczestniczące w badaniu ankietowym. Obecna dynamika wydarzeń w otoczeniu bezpieczeństwa Polski jest dziś największa od kilku dekad. Następują coraz gwałtowniejsze zmiany, nie tylko polityczne, ale również gospodarcze, społeczne czy kulturowe. Zagrożenia dla bezpieczeństwa kraju i bezpieczeństwa publicznego dotyczą wielu sfer: gospodarki, społeczeństwa, środowiska.

Wskazując na uwarunkowania zewnętrzne, które wpływać będą na sytuację społeczną i możliwości rozwoju WrOF w wymiarze społecznym, należy wymienić zmiany demograficzne, które zachodzić

będą w przestrzeni kraju. WrOF będzie jednym z nielicznych w skali kraju obszarów, który notować będzie wzrost liczby mieszkańców. W skali kraju prognozuje się znaczący ubytek liczby mieszkańców w perspektywie 2050 r. Oznaczać to będzie pogłębianie się dysproporcji w rozwoju kraju pod względem demograficznym. Wzrost liczby ludności zachodzić będzie w dużych aglomeracjach. Dojdzie do depopulacji dużej części kraju.

Wyzwaniem dla polityk krajowych i regionalnych na najbliższe dekady będzie zaprojektowanie rozwoju, który pozwoli optymalnie wykorzystać posiadane zasoby i jednocześnie niwelować dysproporcje rozwojowe. Wybrane obszary kraju i województwa znajdą się w szczególnie niekorzystnej sytuacji rozwojowej i wymagać będą wsparcia z poziomu centralnego i regionalnego. Będzie to miało swoje przełożenie na sposób i skalę finansowania rozwoju regionalnego, w tym ze środków krajowych, jak też środków unijnych.

Kwestie demograficzne należy uznać za jedno z kluczowych wyzwań rozwoju kraju, czego wyrazem jest przyjęta przez Radę Ministrów Krajowa Strategia Demograficzna 2040. Głównym jej założeniem jest wyjście przez Polskę z tzw. pułapki niskiej dzietności i zbliżenie się do poziomu gwarantującego zastępowalność pokoleń. Należy przy tym podkreślić, iż wyjście z pułapki niskiej dzietności będzie procesem rozłożonym w długiej perspektywie czasu, a pozytywne efekty realizowanych działań odczuwalne będą za mniej więcej dwie dekady.

Sfera gospodarcza

WrOF charakteryzuje się wysokim potencjałem konkurencyjności gospodarki, w której kluczowym zasobem przyszłości są kadry. Konkurencyjność kształtować będą również innowacje, sieci współpracy, relacje biznesowe oraz powiązania komunikacyjne.

W perspektywie długookresowej przewiduje się dalszy rozwój gospodarczy kraju, a tym samym WrOF. Przed Polską stoją jednak wyzwania, które dotyczą zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju i poszczególnych regionów. Należy do nich zaliczyć m. in. pogarszającą się sytuację demograficzną kraju, coraz większą presję na środowisko, konieczność zasadniczej zmiany w sektorze energetycznym.

Kluczowym zasobem WrOF, który pozwoli wykorzystać szansę związaną ze wzrostem konkurencyjności polskiej gospodarki, jest kapitał ludzki, istniejący już potencjał gospodarczy i wysoki poziom przedsiębiorczości, potencjał naukowo-badawczy oraz powiązania komunikacyjne. Nie bez znaczenia jest również potencjał turystyczny, przede wszystkim Wrocławia.

WrOF charakteryzował się znaczącą dynamiką rozwoju gospodarczego. W 2023 r. działało tu 207,9 tys. podmiotów gospodarczych. W porównaniu do roku 2018 ich liczba wzrosła o 25%. Najsilniejszym ośrodkiem obszaru funkcjonalnego jest Wrocław – w 2023 r. zlokalizowanych było tu 71,5%

wszystkich podmiotów, a w przeliczeniu na 1000 mieszkańców tego miasta działało tu aż 220,5 podmiotów gospodarczych. W drugiej kolejności, z wartością wskaźnika wynoszącą 208,8, należy wskazać gminę Kobierzyce. Znaczący wzrost liczby podmiotów gospodarczych dotyczył wszystkich gmin z WrOF.

Korzystna sytuacja gospodarcza we WrOF wpływała na sytuację na rynku pracy. W 2023 r. udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 2,0. Była to wartość niższa od średniej krajowej (3,6) oraz wojewódzkiej (3,1). Utrzymywała się na niskim poziomie od dłuższego okresu. Dostęp do różnorodnego i rozwijającego się rynku pracy stanowi istotny czynnik kształtujący atrakcyjność osiedleńczą WrOF, w tym również w odniesieniu do migrantów spoza kraju.

Na rozwój gospodarczy WrOF wpływ ma kilka czynników. Jest to między innymi korzystne położenie w ujęciu powiązań międzynarodowych i regionalnych, na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych Europy, z bardzo dobrym skomunikowaniem poprzez transport drogowy, kolejowy i lotniczy (przy rosnącym znaczeniu dwóch ostatnich), wpływające na konkurencyjność przedsiębiorstw, możliwość rozwoju wybranych branż (np. TLC). WrOF, jako obszar rozwijający się, oferuje przedsiębiorcom rozwiniętą infrastrukturę techniczną, wysoko wykwalifikowaną kadrę, wsparcie instytucji publicznych i prywatnych. Część obszaru WrOF objęta jest zasięgiem specjalnych stref ekonomicznych oraz stref aktywności i rozwoju gospodarczego. Według generatora Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu (stan na 16.01.2025 r.) w gminach WrOF dostępne są tereny inwestycyjne o łącznej powierzchni 72,8 ha (najwięcej w gminie Kobierzyce).

Handel hurtowy i detaliczny, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, budownictwo oraz informacja i komunikacja, to branże dominujące na obszarze WrOF. Szczególnie rozwija się informacja i komunikacja – liczba firm rośnie, w związku z czym zwiększa się udział sekcji J Informacja i komunikacja. Postępująca digitalizacja gospodarki i społeczeństwa stwarza możliwości dla firm działających w sektorze ICT (sektorze teleinformatycznym), a Wrocław, jako ośrodek akademicki i technologiczny, przyciąga zarówno wykwalifikowanych pracowników, jak i inwestorów z branży IT.

Potencjał gospodarczy WrOF potwierdzają dane liczby podmiotów gospodarczych z sektora usług wyższych (sekcje PKD J-R)¹. Wg danych z 2023 r. na tle kraju Wrocław osiągał bardzo wysokie wartości wskaźnika podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu na 1000 mieszkańców (123,9). Wartości powyżej średniej wojewódzkiej (69,4) tego wskaźnika odnotowano ponadto w powiecie wrocławskim (78,6).

¹ Tj. informacja i komunikacja, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.

W odniesieniu do rozwoju gospodarczego opierającego się na usługach wyższego rzędu warto podkreślić, iż WrOF będzie mierzyć się z coraz większą presją konkurencyjną ze strony innych dużych ośrodków miejskich w kraju i nie tylko (np. Brno, Drezno). Jak pokazują dane odnoszące się do wskaźnika podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu na 1000 mieszkańców, w zestawieniu dużych miast Polski najwyższą wartość wskaźnika w 2023 roku odnotowano w Warszawie (167,4). Zbliżoną wartość wskaźnika do Wrocławia charakteryzował się Poznań (124,8) oraz Kraków (117,9). Warszawa i Kraków charakteryzowały się najwyższą dynamiką wzrostu wskaźnika w okresie do 2013 i 2023 r.

Przyszły rozwój gospodarczy kraju i WrOF w dużym stopniu wynikać będzie z możliwości modernizacji sektora energetycznego. Modernizacja sektora energetycznego kraju stanowi szansę na osiągnięcie niezależności energetycznej i poprawę konkurencyjności gospodarki. Należy zaznaczyć, iż modernizacja energetyczna kraju to proces rozłożony na dekady. Pozytywne efekty odczuwalne będą zapewne dopiero w dość odległej perspektywie czasu. Do tego momentu gospodarka będzie zmuszona radzić sobie z presją rosnących kosztów związanych z cenami energii. Opracowania strategiczne kraju, w tym Strategia produktywności 2030, podkreślają potrzebę zwiększenia wykorzystania surowców wtórnych i odnawialnych oraz zmniejszenie przemysłowej produkcji odpadów. Do kluczowych trendów rozwojowych, które należy uwzględnić w kontekście podtrzymania wzrostu gospodarczego we WrOF należy zaliczyć: powszechną cyfryzację, prowadzącą do czwartej rewolucji przemysłowej, budowę gospodarki o obiegu zamkniętym oraz dążenie do neutralności klimatycznej.

Wzrost atrakcyjności turystycznej kraju oraz WrOF stanowić mogą istotny aspekt rozwoju gospodarczego. W obrębie WrOF Wrocław notował znaczący wzrost rozpoznawalności jako krajowa destynacja turystyczna oraz wzrost rozpoznawalności wśród turystów zagranicznych. W odniesieniu do oferty turystycznej pozostałych gmin WrOF potencjał rozwoju w dużym stopniu opierał się o popyt wewnętrzny.

Polska jest krajem coraz liczniej odwiedzanym przez turystów zagranicznych. Systematycznie rozwija się baza i infrastruktura noclegowa. Polacy są narodem coraz bogatszym, co również przekłada się na wzrost konsumpcji wewnętrznej. Te czynniki stanowią istotną szansę dla rozwoju sektora turystycznego w obrębie WrOF. WrOF może być jedną z kluczowych destynacji turystycznych kraju, w szczególności ze względu na potencjał kulturowy i potencjał MICE (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions²), jak też ze względu na bardzo dobrą dostępność komunikacyjną z wielu regionów Europy. Niemniej w obrębie WrOF widoczna jest dysproporcja potencjału turystycznego

² MICE obejmuje sektor zajmujący się organizacją spotkań, wyjazdów motywacyjnych, konferencji oraz wystaw.

oraz jego wykorzystania. Wyraźnie dominuje tu Wrocław. Rozwój funkcji turystycznej poza przestrzenią Wrocławia wymaga moderowania i współpracy w ujęciu całego WrOF, przy wykorzystaniu atutów rozpoznawalności Wrocławia oraz w oparciu o koncepcję lokalnego obiegu gospodarczego (sieciowanie produktów i atrakcji). Przykładem wspólnego potencjału turystycznego WrOF jest rzeka Odra. Wrocławski Węzeł Wodny, w połączeniu z całym odcinkiem Odry przebiegającym przez WrOF, stanowi istotny szlak wodny, którego potencjał transportowy i turystyczny jest jednak słabo wykorzystany.

Opisując uwarunkowania rozwoju gospodarczego WrOF nie można pominąć potencjału rolnictwa. WrOF posiada jedne z najlepszych w kraju warunków dla funkcjonowania rolnictwa. Wpływ na to ma przede wszystkim występowanie wysokiej jakości gleb. Potencjał ten dotyczy praktycznie całej przestrzeni WrOF. Z uwagi na relacje opłacalności, specjalizacją rolnictwa WrOF jest produkcja roślinna, w tym produkcja towarowa zbóż, kukurydzy, rzepaku. Zagrożeniem dla konkurencyjności sektora rolnego we WrOF są m. in. zmiany klimatu. Przeważająca część przestrzeni WrOF zaliczana jest do obszaru ekstremalnie lub silnie zagrożonego suszą. Ponadto poważnym zagrożeniem dla siedlisk rolniczych o wysokiej wartości przyrodniczej zlokalizowanych we WrOF jest prowadzenie zintensyfikowanej produkcji (w tym stosowanie dużych ilości nawozów sztucznych i pestycydów) oraz przekształcanie ich w tereny zurbanizowane. Potencjał rozwoju rolnictwa WrOF, w szczególności mniejszych gospodarstw, związany jest z dużym wewnętrznym rynkiem zbytu i rosnącą popularnością form sprzedaży bezpośredniej, jak też z wzrostem świadomości konsumenckiej dot. wartości produktów lokalnych i ekologicznych.

Sfera środowiskowa

WrOF położony jest w mezoregionach: Równina Wrocławska, Równina Oleśnicka, Wzgórza Trzebnickie, Kotlina Żmigrodzka, Masyw Ślęży i Pradolina Wrocławska. Obszar ten wchodzi w skład makroregionów: Niziny Śląskiej, Przedgórze Sudeckiego oraz Wału Trzebnickiego. Uwarunkowania geomorfologiczne wpływają na rzeźbę terenu WrOF, która w większości jest płaska. Urozmaicenie rzeźby terenu obserwuje się w południowo-zachodniej części, na terenie gminy Sobótka, gdzie wznosi się Masyw Ślęży. Charakterystyczne jest występowanie na obszarze WrOF wzgórz morenowych o znacznym nachyleniu oraz głębokich wąwozów o bardzo stromych stokach (w rejonie Trzebnicy, Zawoni i Obornik Śląskich).

We WrOF zlokalizowane są różne formy ochrony przyrody. Według Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody³ (stan na 31.01.2025 r.) na obszarze WrOF znajdują się 22 użytki ekologiczne, 17 obszarów Natura 2000, 9 rezerwatów przyrody, 3 parki krajobrazowe, 2 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, 1 obszar chronionego krajobrazu. Obszary chronione zajmują względnie niedużą powierzchnię WrOF. Brak jest obszarów chronionych w gminach Kobierzyce oraz Żórawina. Obie gminy charakteryzuje przy tym bardzo niska lesistość. Największe pod względem powierzchni obszary chronione związane są z Masywem Ślęży, doliną Odry, doliną Bystrzycy, doliną Widawy oraz obszarem Wzgórz Trzebnickich.

We WrOF obserwuje się szczególną presję urbanizacyjną związaną z rozwojem osiedli i stref mieszkaniowych oraz terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą. Coraz większe powierzchnie przeznaczane są pod zabudowę. Kolejne negatywne oddziaływania na spójność przyrodniczą w obrębie WrOF związane są z rosnącą presją komunikacyjną, w tym budową nowych szlaków komunikacyjnych, które stanowią istotną barierę w przemieszczeniu się zwierząt. Negatywny wpływ na przyrodę i bioróżnorodność we WrOF ma również gospodarka rolna. Bardzo dobre warunki glebowe sprzyjają rozwojowi intensywnego rolnictwa. Pomimo rosnącej presji na środowisko we WrOF, nadal nawet w granicach mocno zurbanizowanych przestrzeni miejskich i podmiejskich, występują cenne przyrodniczo obszary. Są to w pierwszej kolejności korytarze ekologiczne wzdłuż rzek i dolin. Rozległy obszar Natura 2000 rozciąga się między innymi wzdłuż doliny Odry i Oławy na odcinku pomiędzy Wrocławiem a Opolem. Ważnymi miejscami dla bioróżnorodności są również tereny leśne, doliny mniejszych rzek, takich jak Oława, Ślęza, Widawa, jak też tereny zielone w miastach, w tym parki, zieleńce, cmentarze.

WrOF ze względu na uwarunkowania geomorfologiczne oraz hydrologiczne jest obszarem szczególnie podatnym na zagrożenia wynikające ze zmian klimatu. Zagrożenia wynikające ze zmian klimatu, w

³<https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>

szczegółności związane są z bezpieczeństwem powodziowym oraz suszą. Te kwestie wymuszają podejmowanie przekrojowych działań i rozwiązań, w tym o charakterze infrastrukturalnym, planistycznym, organizacyjnym, na różnych poziomach odpowiedzialności (rząd, województwo, samorząd, podmioty prywatne).

Zmiany klimatu oraz postępująca urbanizacja niosą za sobą niebezpieczeństwo utraty bioróżnorodności oraz degradacji obszarów cennych przyrodniczo, jak też fragmentacji korytarzy ekologicznych. Zjawisko suszy oraz zajmowanie pod zabudowę gruntów ornych stanowi realne zagrożenie utraty potencjału produktywności w sektorze rolnym. Pogarsza to sytuację w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego na terenie WrOF.

Zmiany klimatu wpływają na rozprzestrzenianie się obcych gatunków, co istotnie zmienia układ powiązań przyrodniczych. Gatunki te stanowią zagrożenia zarówno dla gospodarki, jak też dla dzikiej przyrody. Szczególnie zagrożone poprzez gatunki inwazyjne we WrOF jest środowisko wodne.

Zły stan wód powierzchniowych, na który wpływ mają zanieczyszczenia komunalne, przemysłowe oraz rolnicze jest problemem przekrojowym w skali całego WrOF. Praktycznie wszystkie wody płynące (tzw. jednolite części wód powierzchniowych) charakteryzują się złym stanem wód. Na zły stan wód wpływ mają także zmiany klimatu, których rezultatem są między innymi susze hydrologiczne. Ekosystemy rzek z niskim stanem wód mocniej narażone są na zanieczyszczenia i trudniej podlegają procesom samooczyszczania. Przykładem tego była katastrofa ekologiczna na Odrze w lipcu 2022 r., której skutkiem był m. in. masowy pomór ryb. Podobne przypadki, choć mniejszej skali notowano również w 2023 i 2024 r.

Wpływ na zły stan wód mają m. in. deficyty w zakresie rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Potrzeby rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej wynikają zarówno z jej częściowego braku we WrOF (m. in. na terenie gmin Zawonia, Oborniki Śląskie, Trzebnica, Miękinia), jak też związane są z potrzebą jej modernizacji, w szczególności na obszarach miejskich.

W związku z urbanizacją, w tym dużą dynamiką rozwoju funkcji mieszkaniowych i gospodarczych we WrOF, obserwuje się wzrost zapotrzebowania na zasoby, w szczególności zasoby wody. Widoczny jest wzrost obciążenia istniejących systemów technicznych, m.in. zaopatrzenia w wodę, oczyszczania ścieków.

We WrOF diagnozuje się potrzebę unowocześnienia systemu gospodarki odpadami, głównie poprzez modernizację i rozbudowę już istniejącej infrastruktury. Związane jest to z rosnącymi potrzebami efektywnego zarządzania odpadami, zwiększenia poziomu recyklingu oraz efektywności segregacji odpadów.

Kolejnym istotnym problemem we WrOF jest zła jakość powietrza. Wpływ na to mają przede wszystkim zanieczyszczenia z sektora komunalno-bytowego oraz transportu i przemysłu. Przekroczenie norm emisji zanieczyszczeń powietrza notuje się w szczególności w okresie grzewczym, w gminach i obszarach o dominującej starej zabudowie, również jednorodzinnej, ze starymi piecami. Źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza jest transport drogowy, w szczególności w obszarach o znacznym natężeniu ruchu.

Istotnym problemem środowiskowym, mającym duży wpływ na jakość życia, jest hałas. Głównym źródłem hałasu we WrOF jest hałas komunikacyjny.

Sfera przestrzenna

Wrocławski Obszar Funkcjonalny (WrOF) położony jest w południowo-zachodniej Polsce, w województwie dolnośląskim. Bliskość krajów Europy Zachodniej oraz poprawiające się powiązania komunikacyjne, stanowią istotny atut rozwoju WrOF. Warto jednak podkreślić, iż do kluczowych czynników rozwoju WrOF należy zaliczyć również zasoby wewnętrzne, w tym kapitału ludzkiego. Wrocław i WrOF jest przestrzenią atrakcyjną do życia dla młodych mieszkańców. Mieszka tutaj około 1 mln osób, studiuje ponad 100 tys. osób. Tworzy to warunki do funkcjonowania i rozwoju innowacyjnych i konkurencyjnych branż gospodarki.

WrOF charakteryzuje różnorodność potencjałów. Oprócz korzystnego położenia w układzie powiązań międzynarodowych i regionalnych, stanowi ważny węzeł komunikacyjny, gdzie krzyżują się szlaki komunikacyjne biegnące ze wschodu na zachód Europy oraz z południa na północ kontynentu. Budowa autostrad i dróg ekspresowych w Polsce w istotnym zakresie wzmacnia potencjał lokalizacyjny WrOF. Położenie na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych sprzyja rozwojowi funkcji logistycznych.

WrOF jest obszarem, w którym obserwowano dużą dynamikę urbanizacji. Rozwój widoczny był także w odniesieniu do systemów transportowych. Budowa nowych dróg szybkiego ruchu istotnie poprawiła funkcjonalność przestrzeni WrOF. Rozwój systemów transportowych w kraju i we WrOF znacząco wpłynął na poprawę konkurencyjności gospodarki oraz dostępności do usług publicznych. Wpłynął również na wzmocnienie powiązań funkcjonalnych wybranych gmin z Wrocławiem, co widoczne było w procesach urbanizacyjnych gmin położonych w dalszej strefie od Wrocławia oraz we wskaźnikach rozwoju gospodarczego WrOF.

Układ drogowy WrOF należy uznać za rozwinięty do stanu praktycznie docelowego. Z perspektywy WrOF do kluczowych przyszłych inwestycji drogowych należy zaliczyć rozbudowę autostrady A4, budowę drogi ekspresowej S5 na odcinku Sobótka (S8) – Świdnica – Bolków (S3) oraz drogi ekspresowej S8 na odcinku Boboszków (gr. państwa) – Kłodzko – Wrocław (Magnice). Inwestycje te

poprawią dostępność komunikacyjną turystycznych rejonów w obrębie Sudetów. Poprawi się przy tym skomunikowanie z Czechami. Należy przewidzieć, iż wpłynąć to może na zwiększenie oddziaływania funkcjonalnego Wrocławia w odniesieniu do przestrzeni położonych na południe od stolicy Dolnego Śląska (np. południowych części gminy Kobierzyce, gminy Sobótka, gminy Mietków).

Transport autobusowy stanowi podstawowy element sieci publicznego transportu zbiorowego we WrOF. Istniejące połączenia autobusowe w gminach WrOF to sieć linii publicznych (organizowanych przez samorządy) oraz prywatnych (komercyjnych). Największym organizatorem transportu autobusowego we WrOF jest Miasto Wrocław, które zarządza autobusami zarówno w mieście, jak i gminach ościennych na podstawie stosownych porozumień. W gminach WrOF komunikacja tramwajowa dostępna jest jedynie na terenie miasta Wrocławia. Komunikacja tramwajowa w perspektywie najbliższych lat będzie systematycznie rozbudowywana. Poprawi to skomunikowanie południowych, wschodnich i zachodnich rejonów miasta z jego centrum. Może to stanowić szansę na odciążenie układu komunikacyjnego Wrocławia, także w kontekście dojazdów mieszkańców WrOF.

We WrOF widoczny jest wzrost znaczenia komponentu kolejowego w komunikacji zewnętrznej i wewnętrznej. Może on jeszcze poprawić swoją atrakcyjność w obsłudze komunikacyjnej WrOF, m. in. dzięki lepszej integracji biletowo-taryfowej (np. wspólny bilet). Do barier należy zaliczyć ograniczoną przepustowość istniejących szlaków kolejowych. Szansą na poprawę sytuacji może być rozbudowa komponentu kolejowego w ramach CPK, co odciążałoby istniejącą infrastrukturę. Dostępność do kolei kształtować będzie atrakcyjność osiedleńczą miejscowości położonych przy stacjach/przystankach. Wzrost znaczenia kolei w obsłudze ruchu lokalnego stanowić będzie istotny wkład w rozwój niskoemisyjnego transportu publicznego.

We WrOF następuje sukcesywny rozwój sieci dróg rowerowych, ze znacznym jej zróżnicowaniem w poszczególnych gminach. Na terenie WrOF sieć dróg rowerowych rozwija się najszybciej w obrębie Wrocławia, w większości wzdłuż głównych ciągów drogowych. Rozwój powiązań rowerowych może stanowić istotny impuls do rozwoju funkcji turystycznej, np. wzdłuż Odry. Kluczowe jest projektowanie spójnego systemu tras i dróg rowerowych, w tym z uwzględnieniem ponadlokalnych koncepcji, m. in. opracowanych przez Województwo Dolnośląskie.

We WrOF notuje się względnie wysoki odsetek pokrycia powierzchni gmin WrOF Miejscowymi Planami Zagospodarowanie Przestrzennego. W skali całego WrOF w 2023 r. suma powierzchni obowiązujących planów miejscowych sięgała 70% obszaru. Niemniej, pomimo znacznego pokrycia powierzchni MPZP, zdiagnozowane przypadki niespójności w kształtowaniu funkcji mieszkaniowych na styku granic gmin WrOF. Gminy graniczące z Wrocławiem wyznaczają tereny mieszkaniowe w dużej

mierze na styku z granicami miasta. W części przypadków stanowi to kontynuację funkcji rozwijającej się na terenie Wrocławia (zwłaszcza na granicy z gminą Siechnice). Jednak w kilku przypadkach występuje sprzeczność i nieciągłość funkcji, zwłaszcza na pograniczu Wrocławia (tereny leśne i wolne od zabudowy) z gminą Miękinia. Należy zwrócić uwagę, że dodatkowo po stronie gminy Miękinia są to tereny nieobjęte MPZP. Takie przykłady wskazują na potrzebę wzmocnienia współpracy pomiędzy samorządami w zakresie planowania rozwoju przestrzennego. Istotnym wyzwaniem dla spójnego planowania rozwoju jest duże tempo zmian przestrzennych, w szczególności zachodząca urbanizacja w gminach okalających Wrocław (choć problem ten dotyczy także innych przestrzeni m. in. podmiejskich terenów Oławy i Oleśnicy). Ma to istotne, często niekorzystne i trudne do odwrócenia konsekwencje, takie jak chaos przestrzenny – fragmentacja obszarów rolniczych, kolizje i konflikty wynikające z odmiennego zagospodarowania terenów sąsiednich, niedostateczna obsługa komunikacyjna i wyposażenie w funkcje towarzyszące terenów mieszkaniowych, kongestia komunikacyjna.

Na potrzebę wzmocnienia współpracy w zakresie planowania przestrzennego wskazuje prognoza rozwoju urbanizacyjnego WrOF. Prognozy demograficzne⁴ wyliczają, iż do 2050 r. we WrOF przybędzie około 200 tys. mieszkańców. Oznacza to konieczność zaprojektowania w przestrzeni WrOF odpowiedniej funkcji mieszkaniowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Podobne wyzwanie dotyczy możliwości rozwoju funkcji gospodarczej, jak też konieczności zapewnienia spójności i trwałości systemu przyrodniczego. W chwili obecnej diagnozuje się nieadekwatne do realiów zaplanowanie terenów pod zabudowę mieszkaniową w zapisach studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wybranych gmin WrOF. W gminie Oleśnica to 3807 ha, Długołęka 3754 ha, Oborniki Śląskie 3676 ha, Miękinia 3372 ha a w gminie Kąty Wrocławskie to 3281 ha. Pozwoliłoby to na zamieszkanie od 131 240 osób w gminie Kąty Wrocławskie do 152 280 osób w gminie Oleśnica. O realistycznym wyznaczaniu arealów pod funkcję mieszkaniową można mówić tylko w przypadku gmin miejskich: Wrocławia (11 367 ha), Oleśnicy (665 ha) i Oławy (663 ha).

Wskazując na wyzwania rozwoju przestrzennego WrOF nie można pominąć kwestii odnoszących się do dziedzictwa kulturowego i historycznego. Występuje tutaj duża liczba historycznych układów przestrzennych, z których tylko część z nich dotrwała do dzisiejszych czasów w spójnej formie. Ukształtowane systemy przestrzeni publicznych znajdują się głównie w miastach o wielowiekowej tradycji. Diagnozuje się niezadowalający stan wielu zabytków nieruchomych. Poprawa stanu zabytków wymaga poniesienia przez jednostki samorządowe oraz właścicieli prywatnych znaczących nakładów inwestycyjnych, na które ich w większości nie stać. Diagnozuje się również niski poziom aktywności

⁴ Prognozę demograficzną opracowano w oparciu o dane nt. stanu ludności WrOF dla 2013 i 2023 r. Prognozę oparto na algorytmie zmian stanu ludności, które uwzględniają zarówno migracje, jak też ruch naturalny.

jednostek samorządowych WrOF w obszarze opracowywania zarówno gminnych ewidencji zabytków, jak i programów ochrony zabytków. Ponadto diagnozuje się niedobór reprezentacyjnych przestrzeni publicznych w wielu gminach.

2. Wyzwania rozwojowe WrOF

Ostatnim etapem podsumowania diagnostycznego było sformułowanie wyzwań rozwojowych WrOF w perspektywie strategicznej. Poniżej przedstawiono najważniejsze czynniki determinujące rozwój oraz wyzwania rozwojowe WrOF w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej.

Sfera społeczna

WrOF charakteryzował się dużą dynamiką procesów demograficznych, w tym związanych ze wzrostem liczby ludności, starzeniem się społeczeństwa, migracjami, zarówno wewnątrz WrOF, jak też napływem nowych mieszkańców z zewnątrz. Prognozuje się, iż w perspektywie 2050 r. podtrzymana zostanie dynamika wzrostu liczby mieszkańców, przy jednoczesnym starzeniu się społeczeństwa, przy zwiększonej dynamice napływu migrantów spoza kraju.

Do kluczowych czynników kształtujących przyszłą sytuację społeczną WrOF należą:

- duża zdolność do przyciągania nowych mieszkańców, w szczególności osób młodych, prognozowany dalszy wzrost liczby mieszkańców, przynajmniej do perspektywy 2050 r.,
- bardzo duża skala urbanizacji w gminach WrOF, w szczególności w najbliższym sąsiedztwie Wrocławia, wpływająca na konieczność zapewnienia odpowiedniego dostępu do usług publicznych (m.in. oświaty i wychowania) oraz infrastruktury technicznej i zasobów (m. in. gospodarka wodno-ściekowa),
- rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym, utrzymywanie się wysokiego odsetka osób starszych w ludności ogółem przez długi okres czasu, tj. w perspektywie docelowej Strategii WrOF 2050 r., rosnące potrzeby systemu pomocy społecznej oraz opieki zdrowotnej ze względu na rosnącą liczbę osób starszych,
- napływ migrantów do Polski, generowany przez korzystną sytuacją gospodarczą w kraju, rosnące potrzeby rynku pracy, przy uwzględnieniu priorytetów polityki migracyjnej kraju,
- coraz lepszy dostęp do szeregu usług publicznych kultury, sportu, rekreacji, przy rosnącym popycie na te usługi ze względu na wzrost liczby ludności w poszczególnych gminach WrOF,
- bardzo dobry dostęp i oferta kształcenia na każdym poziomie. Potencjał oferty kształcenia wyższego zlokalizowany we Wrocławiu stanowi istotny impuls do przyciągania nowych mieszkańców,
- prognozowany duży popyt na mieszkania we WrOF w związku ze wzrostem liczby mieszkańców, napływem migrantów, przy ograniczonej zdolności samorządów do kształtowania oferty mieszkań dostępnych cenowo, m. in. dla młodych, osób z niższymi dochodami,

- potrzeba zwrócenia uwagi na kwestie bezpieczeństwa publicznego, związana z niestabilną sytuacją polityczną poza granicami Polski w związku z agresją zbroją Rosji w Ukrainie,
- pogłębianie się dysproporcji w rozwoju przestrzeni kraju pod względem demograficznym (wzrost liczby ludności w dużych aglomeracjach, depopulacja dużej części kraju, przy bardzo niskich wskaźnikach urodzeń).

Wyzwania WrOF w sferze społecznej to:

- dostosowanie polityki społecznej, w tym pomocy społecznej, do zmian demograficznych wynikających ze starzenia się społeczeństwa,
- integracja społeczna migrantów,
- tworzenie impulsów do zwiększania dzietności,
- zwiększenie innowacyjności systemów pomocy społecznej,
- wzmocnienie ponadlokalnej współpracy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych i realizacji polityk społecznych,
- poprawa dostępności do usług społecznych w ujęciu WrOF,
- poprawa dostępności oferty mieszkaniowej dedykowanej osobom z niższymi dochodami,
- zwiększenie zdolności do reagowania na sytuacje kryzysowe.

Sfera gospodarcza

WrOF stanowi jeden z dynamicznie rozwijających się pod względem gospodarczym rejonów Polski. Decydują o tym m. in. atuty lokalizacyjne, przyrodnicze oraz potencjał demograficzny, w tym kapitał ludzki. Coraz mocniejszą pozycję ma sektor ICT, który wzmacniany jest przez potencjał naukowo-badawczy i wysoki poziom przedsiębiorczości. Prognozy rozwoju gospodarczego WrOF są korzystne, duży potencjał rozwoju związany jest z takimi branżami jak, ICT (technologie informacyjne i komunikacyjne), TSL (transport, spedycja, logistyka), turystyka. Przyszły rozwój gospodarczy kraju i WrOF w dużym stopniu wynikać będzie z możliwości modernizacji sektora energetycznego, który pozwoli podtrzymać konkurencyjność gospodarki. Nie bez znaczenia jest także jakość i dostępność kadr na rynku pracy. Rozwój WrOF wymaga moderowania w odniesieniu do posiadanych atutów i specjalizacji poszczególnych gmin.

Do kluczowych czynników kształtujących przyszłą sytuację gospodarczą WrOF należą:

- wysoki potencjał konkurencyjności WrOF jako obszaru aktywności gospodarczej, w którym kluczowym zasobem przyszłości będą kadry, innowacyjność, sieci współpracy, relacje biznesowe oraz powiązania komunikacyjne,
- korzystne położenie WrOF w ujęciu powiązań międzynarodowych i regionalnych, na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych Europy, z bardzo dobrym skomunikowaniem poprzez transport drogowy, kolejowy i lotniczy (przy rosnącym znaczeniu dwóch ostatnich), wpływające na konkurencyjność przedsiębiorstw, możliwość rozwoju wybranych branż (np. TLC),
- wysoka rozpoznawalność WrOF jako krajowej destynacji turystycznej, przy rosnącej rozpoznawalności wśród turystów zagranicznych, kształtowana przez potencjał turystyczny Wrocławia oraz dobrą dostępność komunikacyjną. Rosnący potencjał oferty turystycznej gmin WrOF, która kierowana jest przede wszystkim do mieszkańców WrOF (popyt wewnętrzny). Wrocławski Węzeł Wodny, w połączeniu z całym odcinkiem Odry przebiegającym przez WrOF stanowi istotny szlak wodny, którego potencjał transportowy i turystyczny nie jest wykorzystany,
- dobrze rozwinięty sektor rolniczy, bazujący na najlepszych w skali kraju glebach, korzystnych warunkach klimatycznych i ukształtowaniu terenu, specjalizujący się w produkcji roślinnej,
- konieczność uwzględnienia w moderowaniu/ wpieraniu rozwoju gospodarczego WrOF trendów rozwojowych związanych z powszechną cyfryzacją, budową gospodarki o obiegu zamkniętym, dążeniem do neutralności klimatycznej,
- modernizacja sektora energetycznego kraju, stanowiąca szansę na osiągnięcie niezależności energetycznej i poprawę konkurencyjności gospodarki, niemniej w dość odległej perspektywie czasu.

Wyzwania w sferze gospodarczej:

- zapewnienie kadr dla rozwijającej się gospodarki,
- zapewnienie wysokiej jakości życia, która wspierać będzie zdolność przyciągania i zatrzymania kadr dla rozwijającej się gospodarki,
- zabezpieczenie dla przyszłego rozwoju WrOF kluczowych zasobów, w tym zasobów wody oraz energii,
- zrównoważony i moderowany w ujęciu WrOF rozwój funkcji gospodarczej, wspierany przez rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,

- wzmocnienie potencjału konkurencyjności gospodarki w oparciu o innowacje, nowoczesne technologie i silne marki.

Sfera środowiskowa

Rozwój WrOF charakteryzował się dużą dynamiką zmian w ujęciu przestrzennym. Wzrost liczby mieszkańców dotyczył praktycznie wszystkich gmin WrOF (poza miastem Oleśnica). Szczególnie duży przyrost mieszkańców nastąpił w gminach sąsiadujących bezpośrednio z Wrocławiem. Oznacza to, że coraz większe powierzchnie przeznaczone były pod zabudowę. Rozwój infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, nie nadążał za rozwojem urbanizacyjnym. Ponadto we WrOF zlokalizowane są miejscowości, które nie zostały do tej pory skanalizowane. Znaczne potrzeby inwestycyjne diagnozuje się w odniesieniu do zatrzymania odpływu wody i jej retencjonowania. Kolejne negatywne oddziaływania na spójność przyrodniczą w obrębie WrOF związane były z rosnącą presją komunikacyjną. Negatywny wpływ na przyrodę i bioróżnorodność we WrOF ma również gospodarka rolna. Do istotnych problemów środowiskowych WrOF należy zaliczyć zły stan powietrza, wód, hałas. Kluczowe znaczenie dla spójności przyrodniczej i bioróżnorodności we WrOF mają korytarze ekologiczne wzdłuż rzek i dolin, w szczególności Odry. Ważnymi miejscami dla bioróżnorodności są również tereny leśne, doliny mniejszych rzek, takich jak Bystrzyca, Oława, Ślęza, Widawa, jak też tereny zielone w miastach, w tym parki, zieleńce, cmentarze. Zachowanie potencjału przyrodniczego dla przyszłych pokoleń stanowi istotne zobowiązanie obecnego pokolenia, mając na względzie istniejące obecnie możliwości dynamicznego rozwoju gospodarki i funkcji mieszkaniowej we WrOF (zachowanie równowagi pomiędzy wymiarem społecznym, gospodarczym i przyrodniczymi). Do kluczowych czynników kształtujących przyszłą sytuację związaną ze środowiskiem i przyrodą WrOF należą:

- zagrożenia wynikające ze zmian klimatu, w szczególności odnoszące się do bezpieczeństwa powodziowego i zagrożenia suszą, wymuszające podejmowanie przekrojowych działań i rozwiązań, w tym o charakterze infrastrukturalnym, planistycznym i organizacyjnym,
- zagrożenia utraty bioróżnorodności oraz degradacji obszarów cennych przyrodniczo i fragmentacji korytarzy ekologicznych, wynikające zarówno z czynników zewnętrznych (np. klimatu), jak też wewnętrznych (m. in. urbanizacja, rozwój systemów transportowych). Potrzeba zachowania środowiska i przyrody dla zapewnienia jakości życia we WrOF,
- możliwość utraty potencjału produktywności zasobów glebowych, w tym pogorszenia bezpieczeństwa żywnościowego na terenie WrOF, ze względu na czynniki zewnętrzne (m. in. susza i erozja), jak też wewnętrzne (rozwój urbanizacyjny),

- zły stan wód powierzchniowych we WrOF kształtowany przez zanieczyszczenia komunalne, przemysłowe oraz rolnicze,
- problemy z jakością powietrza atmosferycznego, kształtowane przez zanieczyszczenia z sektora komunalno-bytowego oraz transportu i przemysłu,
- deficyty w zakresie rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz zdiagnozowane potrzeby modernizacyjne, w szczególności na obszarach miejskich oraz rozwojowe w związku napływem nowych mieszkańców,
- wzrost obciążenia istniejących systemów technicznych, m.in. zaopatrzenia w wodę, oczyszczenie ścieków ze względu na wzrost liczby mieszkańców WrOF i duże zmiany urbanizacyjne w obrębie WrOF,
- konieczność unowocześnienia systemu gospodarki odpadami głównie poprzez modernizację i rozbudowę już istniejącej infrastruktury, związane z rosnącymi potrzebami efektywnego zarządzania odpadami, zwiększenia poziomu recyklingu oraz efektywności segregacji odpadów.

Wyzwania w sferze środowiskowej:

- podnoszenie świadomości ekologicznej, wspierającej zrównoważony rozwój WrOF,
- świadome i partnerskie w ujęciu WrOF planowanie przestrzenne, zorientowane na zachowanie bioróżnorodności,
- poprawa stanu środowiska, w tym wód, powietrza, klimatu akustycznego,
- przystosowanie się do zmian klimatu, w tym suszy oraz zagrożenia powodziowego,
- zwiększenie zdolności obszaru WrOF do zatrzymania i retencjonowania wody,
- utrzymanie potencjału ekologicznego obszaru WrOF, w tym zachowanie korytarzy ekologicznych i siedlisk przyrodniczych, zachowanie bioróżnorodności przyrodniczej.

Sfera przestrzenna

WrOF jest obszarem, w którym obserwowano dużą dynamikę rozwoju, w tym funkcji mieszkaniowej i gospodarczej jak też komunikacyjnej. Układ komunikacyjny został już w dużym stopniu ukształtowany. Oczekuje się inwestycji związanych z nowym przebiegiem autostrady A4 i rozbudową dróg szybkiego ruchu na południe od Wrocławia (drogi S5 i S8). W odniesieniu do funkcji mieszkaniowej i gospodarczej prognozuje się dalszy dynamiczny rozwój WrOF. Prognozy wskazują na to, że w 2050 r. liczba mieszkańców WrOF wzrośnie do około 1,25 mln osób. Oczekuje się dalszego rozwoju funkcji gospodarczych, w tym związanych z takimi branżami jak TLC (logistyka i transport). Zrównoważony rozwój WrOF wymaga efektywniejszego i skoordynowanego planowania przestrzennego, który

uwzględni atuty i potencjały poszczególnych gmin WrOF i pozwoli wyeliminować konflikty przestrzenne.

Do kluczowych czynników kształtujących przyszłą sytuację przestrzenną we WrOF należą:

- prognozowany rozwój systemów transportowych w kraju i we WrOF, który poprawi konkurencyjność gospodarki oraz dostępność do usług publicznych, jak też zwiększy oddziaływania funkcjonalne Wrocławia. Z perspektywy WrOF do kluczowych inwestycji drogowych należy zaliczyć rozbudowę autostrady A4, budowę drogi ekspresowej S5 na odcinku Sobótka (S8) – Świdnica – Bolków (S3) oraz drogi ekspresowej S8 na odcinku Boboszków (gr. państwa) – Kłodzko – Wrocław (Magnice). Ponadto układ drogowy WrOF należy uznać za rozwinięty,
- transport autobusowy stanowi podstawowy element sieci publicznego transportu zbiorowego,
- oczekuje się wzrostu znaczenia komponentu kolejowego w komunikacji zewnętrznej i wewnątrz WrOF, który dodatkowo kształtować będzie atrakcyjność osiedleńczą w których zlokalizowane są stacje/przystanki kolejowe,
- Wrocław inwestuje w rozwój komunikacji tramwajowej, co wносить będzie wkład w rozwój zintegrowanego transportu zbiorowego,
- widoczny jest sukcesywny rozwój sieci rowerowej na obszarze WrOF, w szczególności w obrębie Wrocławia,
- względnie wysoki odsetek pokrycia powierzchni gmin WrOF MPZP. W skali całego WrOF suma powierzchni obowiązujących planów miejscowych sięga 70% obszaru,
- zdiagnozowane przypadki niespójności w kształtowaniu funkcji mieszkaniowych na styku granic gmin WrOF,
- duże tempo zmian przestrzennych, w tym urbanizacji w gminach okalających Wrocław, co ma istotne, często niekorzystne i trudne do odwrócenia konsekwencje,
- znaczące zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową oraz zapotrzebowanie na nowe miejsca pracy,
- nieadekwatne do realiów zaplanowanie terenów pod zabudowę mieszkaniową w zapisach studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- duża liczba historycznych układów przestrzennych, z których tylko część z nich dotrwała do dzisiejszych czasów w spójnej formie. Niedobór reprezentacyjnych przestrzeni identyfikacji w wielu gminach. Ukształtowane systemy przestrzeni publicznych znajdują się głównie w miastach o wielowiekowej tradycji,

- różnorodność i bogactwo dziedzictwa kulturowego WrOF. Diagnozuje się przy tym niezadowalający stan wielu zabytków nieruchomych oraz niski poziom aktywności jednostek samorządowych WrOF w obszarze opracowywania zarówno gminnych ewidencji zabytków, jak i programów ochrony zabytków.

Wyzwania w sferze przestrzennej:

- wspólne planowanie rozwoju WrOF uwzględniające lokalne potencjały i uwarunkowania, w tym możliwości rozwoju funkcji mieszkaniowej, gospodarczej oraz zasady ochrony przyrody i potrzeby zachowania dziedzictwa kulturowego, zapobiegające konfliktom przestrzennym,
- zachowanie potencjału przestrzennego WrOF dla przyszłych pokoleń, umożliwiającego jego zrównoważony rozwój w przyszłości,
- poprawa funkcjonalności systemu transportowego w ujęciu WrOF i zwiększenie roli komunikacji zbiorowej w obsłudze transportowej WrOF.